

LIMFEDEM IN OMEJENA GIBLJIVOST RAME PO ZDRAVLJENJU RAKA DOJK – PRELIMINARNI REZULTATI PROSPEKTIVNE RAZISKAVE O CELOSTNI REHABILITACIJI

Romi Cencelj-Arnež¹, Zlatka Mavrič², Nina Brekalo³, Nikola Bešić¹

¹Oddelek za kirurško onkologijo, Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška cesta 2, Ljubljana, 1000, Slovenija

²Zdravstvena nega, Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška cesta 2, Ljubljana, 1000, Slovenija

³Fizioterapija, Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška cesta 2, Ljubljana, 1000, Slovenija

Elektronski naslov: nbasic@onko-i.si

Limfedem lahko nastane kadarkoli po operaciji pazdušnih bezgavk. Bolnico zelo ovira pri vsakodnevnih aktivnostih in poslabša kvaliteto življenja. V študiji Doreta (1) je imelo limfedem leto dni po aksilarni limfadenektomiji 15% bolnic.

Namen tega prispevka je ugotoviti, kako pogosto imajo bolnice po operativnem posegu limfedem in omejeno gibljivost rame in kdaj nastaneta. Poročamo o 454 bolnicah (starost 26-65 let, povprečje 52) z rakom dojk, ki so bile v letih 2019-2022 vključene v prospektivno raziskavo o celostni onkološki rehabilitaciji (2). Vse so imele kirurški poseg na dojki in bezgavkah in so pričele z zdravljenjem pred vsaj šestimi meseci. Neoadjuvantno kemoterapijo so imele v 23%, tumorektomijo v 59%, mastektomijo v 41%, rekonstrukcijo dojke v 28%, biopsijo varovalne bezgavke v 73%, limfadenektomijo v 27%, obsevanje v 78%, kemoterapijo v 46%, anti-HER-2 terapijo v 13% in hormonsko terapijo v 83%. Bolnice so bile deležne rutinske obravnave pri fizioterapevtih po kirurškem posegu. Fizioterapevtke so gibljivost ramenskega obroča in obseg nadlahti in podlahti izmerile pred pričetkom zdravljenja in po pol leta. Limfedem je bil prisoten, če je bil obseg okončine za 2 cm večji kot na drugi okončini. Gibljivost v ramenskem sklepu je bila omejena, če je zaostajala za vsaj 20 stopinj v primerjavi z drugo ramo.

Pol leta po pričetku zdravljenja je imelo limfedem 31% bolnic, omejeno gibljivost ramenskega sklepa pa kar 38% bolnic. Pred operativnim posegom in pol leta po pričetku zdravljenja ni bilo statistične povezave med pogostostjo limfedema ali omejene gibljivosti rame in načinom zdravljenja. Pol leta po pričetku zdravljenja je imelo limfedem po biopsiji varovalne bezgavke 30% bolnic, po limfadenektomiji pa 36% bolnic. Pol leta po pričetku zdravljenja je imelo limfedem po tumorektomiji 32% bolnic, po mastektomiji 31% in po takojšnji rekonstrukciji 26% bolnic. Pol leta po pričetku zdravljenja je imelo limfedem 33% bolnic, ki so bile obsevane in 27% bolnic, ki niso bile obsevane. Pol leta po biopsiji varovalne bezgavke je imelo omejeno gibljivost rame 33% bolnic, po limfadenektomiji pa kar 50% bolnic. Omejeno gibljivost rame po tumorektomiji je imelo 32% bolnic, po mastektomiji 37%, po takojšnji rekonstrukciji pa kar 50% bolnic. Omejeno gibljivost rame je imelo 38% bolnic, ki so bile obsevane in 37% bolnic, ki niso bile obsevane. Žal se pogostost limfedema kasneje še poveča in leto dni po pričetku zdravljenja je imelo limfedem skoraj 39% bolnic.